

KAP. V

IL-KNISJA U T-TAGHMIR TAGHHA

GHAĆ-CELEBRAZZJONI TA' L-EWKARISTIJA

I. PRINCIPI GENERALI

Generalment il-poplu ta' Alla, biex jiċċelebra l-Ewkaristija, jingabar fi knisja; jew, jekk ma jkollux knisja, f'xi post tajjeb li jixraq l'il misteru hekk kbir. Għal-hekk il-knejjes, jew il-postijiet li jservu ta' knisjees, għandhom ikunu adatti għaż-ċelebrazzjoni mqaddsa u għas-sehem attiv tal-fidili. Dawn id-djar qaddisa, u kull haga marbuta mal-qima ta' Alla iridu jkunu tassew xierqa u sbeħ, u jidhru tabilhaqq li huma sinjal u simboli tal-ħwejeg tas-sema.⁶⁶

Minħabba dan il-Knisja qatt ma naqset li tfitteż is-servizz nobbli ta' l-arti, u hija taċċetta l-espressionijiet artističi ta' kull poplu u post.⁶⁷ Mħux hekk biss, imma bħalma thabrek biex thares tajjeb l-opri u t-teżorri artističi li rċeviet mill-imghodd,⁶⁸ u, fejn hemm bżonn, tadattahom għall-ħtiggijet godda, hekk ukoll tagħmel li tista' biex tmexxi 'l-quddiem opri godda li jaqblu max-xejra taż-żmien li jkun għaddej.⁶⁹

Għalhekk fit-thejjija ta' xogħlijiet li jit-tolbu s-sengħa u fil-ġħażla ta' xi opra għall-knisja, wieħed għandu jiftteż dak il-prestiqju tabilhaqq artistiku li jgħajnejx fil-fidi u t-tjieba u li jkun kapaċċi jfisser dik il-verità li hi l-iskop ta' l-opra mixtieqa.⁷⁰

Ikun aħjar jekk il-knejjes jiġu ikkonsagrati b'rit solenni. Il-fidili juru r-rispett mistħoqq lill-kattidral tad-djoċesi u lill-knisja lokali tagħhom u jżommuhom bħala s-sinjal spiritwali ta' dikk il-Knisja li huma obbligati jibnu u jkabbru ta' nsara li huma.

Dawk kollha li jieħdu hsieb il-bini, it-tiswijiet u t-tagħmir tal-postijiet imqaddsa, biex ix-xogħol isir kif īmissi għandhom ifittxu l-parir ta' Kummisionijiet djoċesan tal-Liturġija u ta' l-Arti sagra. L-Ordnarju lokali jinqeda bil-pariri u l-ghajnejna ta' l-istess Kummisionijiet biex jagħti d-direttivi tiegħu f'din il-materja,

jew biex japprova l-pjanti ta' knisjees godda, jew biex jiddeċiedi fi kwistjonijiet ta' certa importanza.⁷¹

II. IT-TQASSIM TAL-ĞEMGHA MQADDSA FIL-KNISJA

Il-poplu ta' Alla jingħema' għall-Quddiesa f'ordni ġerarkiku iżda magħquđ haga waħda fih innifsu. Dan l-ordni jidher mill-istess ministeri u azzjonijiet diversi f'kull taqsima taċ-ċelebrazzjoni. Minħabba f'hekk jinhieg li l-post imqaddes, fil-pjan u t-tqassim tiegħu, ikun qisu xbieha tal-ġemgħha li tingabar fis, hekk li l-fidili ta' kull grad ikollhom il-post li jmiss lilhom u kulħadd ikun jista' jaqdi sewwa l-uffiċċju tiegħu.

Il-post li jingħata lill-fidili u lill-grupp tal-kant għandu jħaffilhom is-sehem attiv tagħhom.⁷²

Is-sacerdot u l-ministri posthom hu fuq il-presbiterju, jiġifieri f'dik it-taqṣima tal-knisja fejn jidher tajjeb l-uffiċċju ġerarkiku tagħhom u fejn kull wieħed minn-hom jista' jaqdi sewwa l-ministeru tiegħu, kemm jekk jippresiedi t-talb, kemm jekk ixandar il-kelma ta' Alla, u kemm jekk iservi l-altar.

Dawn il-postijiet li semmejna, għal-kemm għandhom ihallu jidhru t-tqassim ġerarkiku u l-ħafna xorta ta' ministeri, madankollu għandhom ukoll iġibu għaqda shiħa tal-membri haga waħda bejniethom, għaqda li biha jkun jidher car li l-poplu qaddis ta' Alla huwa kollu kemm hu wieħed fih innifsu. Barra minn dan, l-istess bini bit-tagħmir kollu tiegħu jkun magħmul u mżejen b'mod li jqanqal it-tjieba tal-fidili u jixhed il-qdusija tal-misteri iċċelebrati fis.

III. IL-PRESBITERU

Kemm jista' jkun, il-presbiterju jingħażel tajjeb mill-bqija tal-knisja, jew għax ikun ffit ogħla, jew għax din il-ġħażla tkun tidher mill-istess bini u tiżżeen tiegħu. U jkun kbir biżżejjed biex ir-riti mqaddsa jistgħu jsiru sewwa fuqu.⁷³

IV. L-ALTAR

259. L-altar huwa l-post li fuqu jsir prezenti s-sagrifċċju tas-salib taħt is-sinjal sagrimentali; huwa wkoll il-mejda tal-Mulej li għaliha jissejja ħil-poplu ta' Alla biex jieħu seħmu minnha fil-Quddiesa; u huwa ċ-ċentru tar-radd ta' ħajr li jingħata lil Alla bl-Ewkaristija.⁷⁴

260. Fil-knisja jew kappella, iċ-ċelebrazzjoni ewkaristika ssir fuq l-altar, fiss jew mobbli; barra mill-knisja jew kappella, l-aktar jekk tkun ħaża ta' darba, tista, ssir ukoll fuq mejda xierqa, imma li dejjem ikollha fuqha tvalja u l-korporal.

261. L-altar huwa fiss jekk hu mibni ħaża wħħda mal-paviment hekk li ma jistax jingarr minn post għal ieħor; hu mobbli jekk jista' jingarr.

262. L-altar maġġur ikun maqtugħ minn mal-ħajt, hekk li wieħed jista' jdur id-dawra tiegħu u ċ-ċelebrazzjoni ssir biċ-ċelebrant wiċċu lejn il-poplu. L-altar jitqiegħed f'post li jagħmlu tassew iċ-ċentru li lejh ghajnejn il-fidili weħidhom imorru, bla ebda sforz.⁷⁵

Ordinarjament l-altar maġġur ikun fiss u ikkonsagrat.

263. Il-mejda ta' l-altar fiss tkun tall-gebla, u tal-ġebia naturali, minħabba t-tif-sira tradizzjonali tagħha u skond id-drawwa tal-Knisja. Imma, skond il-ġudizzu tal-Konferenza Episkopali, jista' wkoll jintuża għaliha materjal ieħor xieraq, sod u maħdum bis-sengħa.

Is-saqajn, jew il-blokk, li fuqu tkun il-mejda, jistgħu jkunu ta' kull materjal, imma xieraq u sod.

264. L-altar mobbli jista' jkun ta' kull materjal, sakemm dan ikun mill-ahjar u sod, tajjeb għall-użu liturgiku, u jaqbel mat-tradizzjonijiet u d-drawwiet lokali.

265. L-altar, sew fiss sew mobbli, ikun ikkonsagrat skond ir-rit tal-Pontifikal Ruman; imma l-altar mobbli jkun għall-inqas imbierek. Ma hemmx obbligu li titqiegħed l-irħama ikkonsagrata fl-altar mobbli jew mejda li fuqha ssir iċ-ċelebrazzjoni barra mill-knisja jew kappella (ara n-n. 260).

266. Hemm id-drawwa li go l-altar jitqiegħdu fdalijiet imbierka ta' Qaddisin, ukoll jekk mhux martri. Tajjeb li din id-drawwa tibqa' sseħħi, imma wieħed irid

ikun cert li l-fdalijiet huma tassew tal-Qaddisin.

267. L-altari ż-żgħar lateralji jkunu fitit; fil-knejjes jitqiegħdu f'kappelli b'xi mod maqtugħha mill-korsija tal-knisja.⁷⁶

V. IT-TAGHMIR TA' L-ALTAR

268. Ghall-ġieħi taċ-ċelebrazzjoni tat-tif-kira tal-Mulej, u tal-mejda li minnha nieħħu Gismu u Demmu, fuq l-altar tin-firex ghallinqas tvalja waħda; it-tifsila, id-daqs u l-ornamenti tagħha jkunu jaqblu ma' l-altar.

269. Il-ġieħi u l-ferħ taċ-ċelebrazzjoni jitolbu li jkun hemm xemgħat mixgħula f'kull azzjoni liturgika; dawn jitqiegħdu jew fuq l-altar jew madwaru, skond il-ġħamla ta' l-altar u l-presbiterju, ġalli kolloks jidher farmonja sabiħa, u l-fidili ma jkollhom xkiel biex jaraw sewwa kull ma jkun isir fuq l-altar.

270. Fuq l-altar, jew fil-qrib, jitqiegħed ukoll salib li jkun jidher tajjeb mill-ġemgħa.

VI. IS-SEDJI TA' Ċ-CELEBRANT U TAL-MINISTRI JEW IL-POST TAL-PRESIDENZA

271. Is-sedja taċ-ċelebrant tkun sinjal ta' l-uffiċċju tiegħu bħala president tal-ġemgħa u mexxej tat-talb. L-ahjar ħaża hi li s-sedja tkun thares lejn il-poplu, u tit-poġġa f'ras il-presbiterju jekk il-post jip-permetti; imma wieħed iqis ukoll ċirkus-tanzi oħrajin, nghidu aħna, id-distanza bejn is-saċerdot u l-fidili, biex ma jkun ux imbiegħda wisq minn xulxin jew ma jift-temmux bejniet. Is-sedja ma jkollha ebda xehha ta' tron. Ghall-ministri jitqiegħdu sedji f'post adatt għalihom biex jistgħu jaqdu sewwa l-uffiċċju tagħhom.⁷⁷

**VII. L-AMBONE
JEW POST IX-XANDIR
TAL-KELMA TA' ALLA**

272. Il-kelma ta' Alla jistħoqqilha gieħ kbir, u għalhekk jinhieg li fil-knisja jkun hemm post jixraq lix-xandir tagħha, post li malajr jiġbed lejh l-attenzjoni tal-fidili matul il-liturgija tal-kelma.⁷⁸

Tajjeb jekk dan il-post generalment ikun ambone fiss, mhux legiġu mobbli. L-ambone jkun jaqbel ma' l-istil tal-knisja, imma jrid ikun maħdum b'mod li l-fidili

jaraw sewwa lill-ministru u jisimgħu taj-
jeb xi jkun jaqra.

Minn fuq l-ambone jinqraw il-lezzjonijiet, is-salm responsoriali u t-Tifhira tal-Ghid; l-omilija u t-talba tal-fidili jistgħu isiru minn fuqu wkoll.

Ma tantx jixraq li l-kummentatur, il-kantur u l-mexxej tal-kant jaqdu l-ufficċju tagħhom minn fuq l-ambone.

VIII. POST IL-FIDILI

273. Il-fidili jkollhom postijiet xierqa, halli b'ghajnejhom u bl-ispiru tagħhom jieħdu sehem kif imiss fiċ-ċelebrazzjonijiet imqaddsa. Tajjeb jekk ordinārjament jit-hejjew għalihom bankiġiet jew siġġiġiet. Id-drawwa li persuni privati jkollhom postijiet riservati għalihom hija ta' min jikkundannha.⁷⁹ Is-siġġiġiet jew bankiġiet ikunu magħmula b'mod li l-fidili jistgħu jieħdu bla tfixxil il-qagħda meħtieġa skond it-taqsimiet diversi taċ-ċelebrazzjoni u iersu bla xkiel għat-tqarbin.

Wiehed jaħseb biex is-saċerdot u l-ministri l-oħra mhux biss ikunu jidhru taj-jeħeb mill-fidili, imma wkoll jinstemgħu sewwa, permezz ta' l-instrumenti tekniċi moderni.

IX. IL-POST TAL-KANTANTI, TA' L-ORGNI U L-ORKESTRA

274. Il-grupp tai-kant ikollu post għalih skond ma jippermetti t-tqassim tal-knisja. Jintgħażel post tajjeb li jħall jidher dak li hu, jiġifieri, li hu tassew parti mill-ġemb-għa miġbura, tal-fidili u li qiegħed jaqqid uffiċċju partikulari, post li jgħin lill-kanti jagħmlu aħjar il-ministru liturgiku tagħhom u ma jkun ta' ebda tfixxil għali-hom biex kull wieħed minnħom jiehu sehem shiħi fil-Quddesa, jiġifieri sehem sacramentali.⁸⁰

275. Ghall-orgni, u ghall-istrumenti l-ohra tal-mužika approvati skond il-ligi, jingħażel post tajjeb biex ighinu lill-kantanti u lill-poplu fil-kant, u biex jinstemgħu kif jixraq minn kulħadd kemm-il darba iċċanda mingħajr kant magħhom.

X. IT-TABERNAKLU

276. La-hjar haga hi li s-Santissimu jin-
żamm f'kappella adautta għal-adorazzjoni u
t-talb privat tal-fidili.⁸¹ Jekk dan ma jkunx
jista' jsir, jitqiegħed f'xi altar, jew barra
mill-altar f'post tassew xieraq u mżejjen
kif imiss fil-knisja, fejn jaqbel l-iżjed u
skond id-drawwiet legittimi lokali.⁸²

277. Is-Santiss:mu jinżamm f'tabe.nak.u wieħed, sod u żgur. Għalhekk f'kull knis-sja ordinarjament ma jkunx hemm iż-żejj minn tabernaklu wieħed.⁸³

IX. IX-XBIHAT GHALL-QIMA TAL-FIDILI

278. Skond tradizzjoni antika īnfna fil-Knisja, hija haġa legħittima li fid-djar ta' Alla jitqiegħdu xbihat tal-Mulej, tal-Madonna u tal-Qaddis in għall-qima tal-fidili. Iżda wieħed irid joqghod attent biex, minnha waħda, ma jkunx hemm iżżejjed minnhom, u li, minn-naħha l-ohra, jitqiegħdu bil-ghaqal f'postijiet li ma jifixklux il-gabrab tal-fidili waqt lu-ċelebrazzjoni.⁸⁴ Ma għandux ikun hemm iż-jed minn xbieha waħda ta' l-istess qaddiss. F'dak li hu tiż-żejjen u ordni fil-knisja, wieħed iż-żomm quddiem għajnejh id-devozzjoni generali tal-komunità kollha kemm hi.

XII. IT-TQASSIM GENERALI TAL-KNISJA

279. Fit-tiżżej tal-knisja, wieħed għandu jid-dittek mhux il-lussu, imma s-sempliċità, li hi wiqqas aktar sabiha. F'dak kollu li j'inx tħalli għall-ornamenti, wieħed għandu jqis jekk dik il-ħaġa tkunx taqbel mal-verità li rridu n-narrappreżentaw biha, bil-hsieb li kull haġa tkun isservi għall-edif-kazzjoni tal-fidili u ssebbah id-dinjiet tat-tempju kollu.

280. Fil-knisja u t-tagħmir tagħha jkun hemm dak l-ordni li jwieġeb tajjeb għall-hġi għejiet taż-żmien. Għalhekk hemm bżonn li wieħed jaħseb mhux biss għal dawk il-ħwejjeg li għandhom rabta diretta maċ-ċelebrazzjonijiet imqaddsa fihom infus-hom, iżda wkoll ġħal dak kollu li ji'sta' jservi għall-kumditā tal-fidili, kif isir f'kull post fejn sikkit jingħabru hafna nies.